

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“Психологічні особливості професійної
рефлексії як механізму саморозвитку
майбутніх психологів”*

Виконав: здобувач 2 курсу,
групи ПС-22-1вм
Спеціальності 053 «Психологія»
Семенець А.А.
Керівник: Сапожников С.В.,
д-р. пед. наук, проф.

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ

випускної кваліфікаційної роботи магістра

Семенця Андрія Анатолійовича

на тему:

“ Психологічні особливості професійної рефлексії як механізму саморозвитку майбутніх психологів”

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності 053 «Психологія» (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі професійної рефлексії як механізму саморозвитку майбутніх психологів.

У роботі здійснено теоретичний аналіз проблеми саморозвитку майбутніх психологів, його психологічних механізмів, рефлексії як одного з таких механізмів та професійної рефлексії в контексті їх розвитку та саморозвитку. Установлено, що сучасні концепції розуміння сутності саморозвитку досить різноманітні. Зокрема, він розглядається як: мета, засіб, явище, процес, стан, зміна, результат, підсумок тощо. Аналіз визначень поняття «саморозвиток» різними дослідниками довів неоднозначність та різноманітність поглядів на його трактування. Проте у більшості наведених визначень саморозвиток характеризується як процес особистісних змін, які усвідомлено і самокеровано проходять в житті особистості, носячи характер самосвідомості. У роботі констатується, що саморозвиток носить процесний характер. Також установлено, що для характеристики саморозвитку дослідниками застосовуються дві взаємопов'язані категорії – «розвиток» і «життєдіяльність». У роботі сформульовано та уточнено змістовне наповнення поняття «механізм особистісного саморозвитку», складовими елементами якого запропоновано вважати: архетип самості; постановку та реалізацію життєвих цілей; процес задоволення потреб; рух; пошук сенсу життя; духовне зростання; активність; подолання життєвих криз.

У роботі емпірично досліджено особливості саморозвитку та професійної рефлексії та проаналізовано показники їх взаємозв'язку. Обґрунтовано склад критеріїв для оцінювання професійної рефлексії як механізму особистісного саморозвитку майбутніх психологів: рівень емпатії; рівень комунікативної компетенції; рівень саморозвитку особистості; рівень сформованості умінь саморегуляції діяльності.

У роботі експериментальним шляхом доведено ефективність психологічного забезпечення активізації становлення професійної рефлексії як механізму саморозвитку майбутніх психологів (розвивальна програма та методичні рекомендації викладачам та практичним психологам).

Ключові слова: саморозвиток, професійний саморозвиток, особистісний саморозвиток, рефлексія, професійна рефлексія, методика формування, розвивальна програма, дослідно-експериментальна перевірка.

ANNOTATION

Master's graduation thesis

Semenets Andrii Anatoliiovych

Topic" Psychological Features of the Professional Reflection as a Mechanism of Personal Self-Development of Future Psychologists "

The qualification work of the applicant of the 2nd year, specialty 053 "Psychology" (Alfred Nobel University, Dnipro, department of innovative technologies in pedagogy, psychology and social work) is devoted to the problem of professional reflection as a mechanism of self-development of future psychologists.

The paper provides a theoretical analysis of the problem of self-development of future psychologists, its psychological mechanisms, reflection as one of such mechanisms, and professional reflection in the context of their development and self-development. It has been established that modern concepts of understanding the essence of self-development are quite diverse. In particular, it is considered as: goal, means, phenomenon, process, state, change, result, conclusion, etc. The analysis of the definitions of the concept of "self-development" by various researchers proved the ambiguity and variety of views on its interpretation. However, in most of the given definitions, self-development is characterized as a process of personal changes that are consciously and self-directed in the life of an individual, bearing the character of self-awareness. The work states that self-development has a process nature. It was also established that researchers use two interrelated categories to characterize self-development - "development" and "life activities". The work formulates and specifies the content of the concept "mechanism of personal self-development", the constituent elements of which are proposed to be: the archetype of the self; setting and realization of life goals; the process of satisfying needs; movement; search for the meaning of life; spiritual growth; activity; overcoming life crises.

The work empirically investigated the peculiarities of self-development and professional reflection and analyzed the indicators of their relationship. The set of criteria for evaluating professional reflection as a mechanism of personal self-

development of future psychologists is substantiated: level of empathy; level of communicative competence; the level of personal self-development; the level of formation of self-regulation skills.

The work experimentally proved the effectiveness of psychological support for the activation of the formation of professional reflection as a mechanism of self-development of future psychologists (developmental program and methodical recommendations for teachers and practical psychologists).

Key words: self-development, professional self-development, personal self-development, reflection, professional reflection, formation method, development program, research and experimental verification.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. РЕФЛЕКСІЯ ТА САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЯК НАУКОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА	8
1.1 Саморозвиток особистості в наукових джерелах.....	8
1.2 Рефлексія як механізм саморозвитку особистості.....	20
1.3 Професійна рефлексія в контексті особистісного саморозвитку майбутніх психологів.....	26
Висновки до першого розділу	31
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ЯК МЕХАНІЗМУ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА	34
2.1 Розвивальна програма підвищення потенціалу професійної рефлексії як механізму особистісного саморозвитку майбутніх психологів.....	34
2.2 Аналіз рівнів професійної рефлексії та саморозвитку майбутніх психологів.....	37
2.3 Методичні рекомендації викладачам та практичним психологам щодо становлення професійної рефлексії як механізму саморозвитку майбутніх психологів.....	55
Висновки до другого розділу	61
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	78